

LA JUSTÍCIA ORDINÀRIA A CATALUNYA:
ELS ALCALDES MAJORS DEL CORREGIMENT DE MATARÓ (1718-1808)

○ RAFAEL CERRO NARGÁNEZ
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Introducció¹

El Decret de Nova Planta de 1716 definí el límits territorials del que havia d'ésser una de les dotze demarcacions catalanes del segle XVIII: el corregiment de Mataró. Fou, doncs, voluntat de l'administració borbònica –tot seguint el parer dels coneguts informes emesos per l'intendent de Catalunya, José Patiño, i el conseller de Castella, Francesc Ametller– afeblir la superfície de l'antiga vegueria de Barcelona i configurar una nova entitat jurídica, a partir de la façana litoral del Maresme, que dependria de la pujant ciutat de Mataró, població que no fou mai vegueria, però que es convertí en cap de corregiment, i a la qual s'afegí el domini de la sotsvegueria del Vallès, territori que a partir del segle XIV també depengué del veguer barceloní i que ara, sota el regnat de Felip V, fou classificada alcaldia amb capital a la vila de Granollers.²

D'aquesta manera –i sempre segons les dades oferides pel cens de 1719–, el corregiment de Mataró que sorgeix del Decret de Nova Planta, amb una superfície de 1.459 Km², no fou precisament un dels més extensos del país, però amb 36.274 habitants sí que era dels més poblats. Compitava gairebé amb 67 poblacions: 36 eren de jurisdicció reial (com ara Mataró i Granollers) i 31 de senyoriu. A l'alcaldia de Granollers li corresponien,

1. Aquest article s'ha finançat amb una beca predoctoral de la Fundación Caja Madrid, concedida en el marc de la meua tesi doctoral, titulada *Los alcaldes mayores de Barcelona (1718-1808)* i dirigida pel Dr. Pere Molas Ribalta. També agraeixo al Dr. Enrique Giménez López, de la Universitat d'Alacant, la seva profitosa ajuda.

2. Josep Maria GAY ESCODA, «La gènesi del Decret de Nova Planta de Catalunya. Edició de la consulta original del Consejo de Castilla de 13 de juny de 1715», *Revista Jurídica de Catalunya* (Barcelona), 1-2 (1982), p. 7-41 i 263-348. Jesús BURGUEÑO, *De la vegueria a la província. La formació de la divisió territorial contemporània als països catalans (1790-1850)*, Barcelona: Rafael Dalmau, 1995 (Col·lecció Camí Real; 7), p. 22.

llavors, la meitat de totes aquestes jurisdiccions; en concret 34: 18 de règies i 16 de senyoriu.³

Naturalment, la màxima autoritat d'aquest partit fou, com era previsible, el corregidor, que fixà la seva capital –i la del seu jutjat reial ordinari– a la ciutat de Mataró. Els titulars del corregiment foren sempre militars, seguint la planta militarista imposada per Felip V als regnes de la Corona d'Aragó. Bé que Mataró no fou mai considerada com una de les grans places d'armes catalanes, amb guarnició militar, com ho eren Barcelona, Tarragona, Girona, Lleida, Tortosa, Vic i Puigcerdà, a la pràctica els titulars del corregiment esdevingueren igualment «*gobernadores militares y políticos*».⁴

Aquest corregidor militar tingué la responsabilitat de presidir el nou ajuntament de regidors mataroní i d'impartir justícia civil i criminal ordinària de primera instància. Però, de fet, el seu tarannà castrense fou la principal causa per la qual l'obligaren a assessorar-se, en matèria contenciosa, per un tinent de corregidor o alcalde major: un lletrat, advocat dels Reials Consells, que, a més, presidí el capítol municipal en les absències dels seus superiors. El corregiment comptà durant el segle XVIII amb dos alcaldes majors: un residí a la ciutat de Mataró, molt a prop del corregidor, i l'altre instal·là el seu jutjat a la vila de Granollers.

Fins a la primera meitat de la centúria foren els corregidors de Mataró els encarregats de nomenar els seus alcaldes majors. Però publicada l'Ordinanza d'Intendents-Corregidors, el 13 d'octubre de 1749, aquesta responsabilitat passà a mans del rei, el qual, per mitjà d'una terna de tres candidats proposats per la Cambra de Castella, escollia lletrat, sempre a instàncies del secretari del Despatx de Gràcia i Justícia. El Decret de 29 de març de 1783 suposà una altra novetat per als alcaldes majors en classificar, prelatòriament, l'alcaldia mataronina en vara de segona classe o d'ascens i la granollerina en primera classe o d'entrada. Aquest és, doncs, el *cursus honorum* professional dels titulars que exerciren ambdues alcaldies catalanes durant tot el segle.⁵

3. Josep IGLESIAS, «Les divisions territorials», a Lluís SOLÉ SABARÍS, *Geografia de Catalunya*, Barcelona: Aedos, 1968, v. III-2, p. 695. Archivo Histórico Nacional (AHN), *Consejos*, llig. 17.991 («*Informes de los corregidores y alcaldes mayores sobre los sueldos que gozan*»).

4. GAY ESCODA, *El corregidor en Catalunya*, Madrid: Marcial Pons, 1997, p. 652-661.

5. La bibliografia relativa als alcaldes majors, la trobem a José Manuel BERNARDO ARES, *Los alcaldes mayores de Córdoba (1750-1833)*, Córdoba, 1978 (Colección Medina y Corella); 4). Ricardo GÓMEZ-RIVERO, «Alcaldes mayores del Reino de Aragón (1750-

Mataró: vara de segona classe o d'ascens

Cronològicament parlant, el doctor en dret Josep Montaner, ciutadà honrat de Barcelona i advocat dels Reials Consells, fou el primer alcalde major de Mataró. En qualsevol cas, el seu nom no apareixia a la llista de contribuents al Reial Cadastre de Mataró, elaborat per la Intendència el 1719, per la qual cosa deduïm que no era pas veí de la ciutat.⁶ Una mica més de llum aportà un informe borbònic de 1717. Segons aquest, Montaner era nascut a Barcelona. Durant el govern austriacista fugí de la capital en companyia del filipista Josep Llopi, més tard conseller de Castella.

A causa dels seus mèrits de fidelitat, el nostre home fou consultat per la Reial Audiència catalana per ocupar diversos càrrecs al nou ajuntament barceloní, però sense gaire sort. També sol·licità el dret de portar espasa i

1808)», *Ivs Fvgit. Revista Interdisciplinar de Estudios Histórico-Jurídicos* (Zaragoza), 2 (1993), p. 153-164. Enrique GIMÉNEZ LÓPEZ, *Militares en Valencia (1707-1808)*, Alicante: Instituto de Cultura Juan Gil-Albert, 1990 (Ensayo e Investigación; 30), p. 159-189. Joan MERCADER I RIBA, *Felip V i Catalunya*, Barcelona: Edicions 62, 1968, p. 315-321. Josep Maria TORRAS I RIBÉ, *Els municipis catalans de l'Antic Règim (1453-1808)*, Barcelona: Curial, 1982, p. 229-234. María del Carmen IRLES VICENTE, «Justicia y poder. Los alcaldes mayores de Teruel en el siglo XVIII», a *I Conferencia Internacional "Hacia un Nuevo Humanismo"* (Córdoba), v. II (2001), p. 995-1.011, i «La divisió territorial i judicial de les terres catalanes en el segle XVIII: l'alcaldia major d'Agramunt», a *V Congrés Internacional d'Història Local. L'Estructuració Territorial de Catalunya*, Barcelona, 2001, p. 432-442. Rafael CERRO NARGÁNEZ, «Cíviles entre militares: los alcaldes mayores de Barcelona (1718-1750)», *Pedralbes. Revista d'Història Moderna* (Barcelona), 15 (1995), p. 353-359; «Los alcaldes mayores de Barcelona: perfil sociológico de una élite letrada al servicio de los Borbones (1718-1750)», *Pedralbes. Revista d'Història Moderna* (Barcelona), 17 (1997), p. 217-238; «La implantación de los alcaldes mayores en Cataluña (1717-1834)», *Studia Historica. Historia Moderna* (Salamanca), 21 (1999), p. 295-314; «Els alcaldes majors de Catalunya: entre austriacistes i borbònics (1717-1725)», *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols* (Barcelona), XVI (1998), p. 283-301; «Els alcaldes majors de Catalunya: l'opció civilista enfront de la militarista (1717-1720)», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* (Barcelona), X (2000), p. 301-320; «La nómina de los alcaldes mayores de Cataluña (1717-1834)», *Ivs Fvgit. Revista Interdisciplinar de Estudios Histórico-Jurídicos* (Zaragoza), 8-9 (2001), p. 45-74; «Los alcaldes mayores de Cataluña. Una evolución desigual y conflictiva (1717-1808)», *Hispania. Revista Española de Historia* (Madrid), 207 (2001), p. 289-314, i «Los alcaldes mayores del corregimiento de Lérida en el siglo XVIII», *Cuadernos Dieciochistas* (Salamanca), 2 (2001), p. 37-72.

6. Joaquim LLOVET, *Mataró, 1680-1719: el pas de vila a ciutat i a cap de corregiment*, Mataró: Caixa d'Estalvis de Mataró, 1966, p. 127-128.

exempció d'allotjaments.⁷ Poc després, el coronel Francisco Antonio de Morales, primer corregidor de Mataró, el nomenà el seu alcalde major. Montaner jurà la vara el 7 d'octubre de 1718, segons certificà el secretari de l'ajuntament, Segimon Ros.⁸ Però molt aviat Morales es penediria de la seva elecció. En efecte, Montaner s'havia revelat com un lletrat amb fort caràcter i un criteri independent que no agradava gens ni mica al corregidor, acostumat –com a militar– a ésser obeït pels seus subordinats. Inevitablement sorgiren conflictes i fortes topades entre tots dos, la qual cosa obligà la Reial Audiència a intervenir-hi.⁹ La seva sobtada mort a mitjan 1723, després de gairebé cinc anys a l'alcaldia, no portaren la desitjada harmonia entre les dues autoritats del corregiment: la militar i la civil.

El 26 de novembre de 1723, Morales tornava a nomenar un nou alcalde major. L'escollit fou ara el burgès honrat i advocat de la Reial Audiència Salvador Reniu i Padró. El Consell de Castella aprovà el nomenament per Decret de primer de febrer de 1724. Pagà la *media annata* i jurà el càrrec, davant el regent Cristóbal del Corral Idíaquez, el 24 del mateix mes, bé que tenia llicència de la Cambra per prendre possessió a mans del corregidor.¹⁰

La família Reniu estava fortament arrelada a Mataró des de feia generacions. Joan Tria i Reniu, burgès honrat el 1600, mullerà el seu fill Melcior Tria i Reniu amb Maria Àngela Padró, filla de l'apotecari Antoni Padró. Potser ens pot semblar estrany un nomenament com el de Salvador. El seu pare, el també burgès honrat Josep Reniu i Padró, doctor en medicina, havia estat un ferm austriacista. Els anys 1700 i 1708 fou jurat en cap de Mataró. Gràcies als serveis prestats a la futura emperadriu, Elisabet Cristina de Brunswick, en desembarcar a Mataró per casar-se amb l'arxiduc Carles, fou recompesat, el 12 d'abril de 1709, amb un títol de cavaller. Però no el gaudí pas gaire temps. El seu nom figurava a la coneguda llista de mercès i privilegis cremats públicament pel botxí borbònic l'11 d'abril de 1716.¹¹

7. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), *Reial Audiència*, r. 121, f. 135v. (Barcelona, 19 febrer 1717), i r. 122, f. 12v. (Barcelona, 31 març 1717).

8. ACA, *Reial Audiència*, llig. 226/4 (Mataró, 7 octubre 1718).

9. MERCADER, *Felip V i Catalunya...*, p. 318. Pere MOLAS RIBALTA, *Societat i poder polític a Mataró (1718-1808)*, Mataró: Rafael Dalmau, 1973, p. 77 i 81.

10. ACA, *Cancelleria*, r. 6.137, f. 1v.-7r. (Granollers, 26 novembre 1723).

11. Pedro VOLTES BOU, «Noticias sobre las mercedes nobiliarias otorgadas por el Archiduque Carlos de Austria durante su gobierno en Barcelona», *Documentos y Estudios* (Barcelona), X (1961), p. 89. Francisco José MORALES ROCA, *Próceres habilitados en las Cortes del Principado de Cataluña, siglo XVII (1599-1713)*, Madrid: Hidalguía, 1983, v. II, p.

No obstant això, malgrat els antecedents familiars, el nostre Salvador Reniu i Padró adoptà un interessat posicionament vers la causa filipista al final del conflicte dinàstic. L'estiu de 1713 fugí de Barcelona, on exercia d'advocat, i es refugià a Mataró, ja a mans borbòniques. Ingressà a la companyia del mariscal de camp Gabriel Cano, governador militar de la ciutat. La seva vinculació a l'autoritat militar mataronina li permeté, molt aviat, ésser nomenat assessor lletrat ordinari del corregidor Francisco Antonio de Morales i subdelegat de la Intendència.

Els triennis a l'alcaldia de Reniu i Padró foren igualment conflictius com en temps de Montaner. En especial difícils foren les seves relacions amb el nou corregidor, el mariscal de camp Oroncio Betrela de Andrade, el qual, sense el permís del Consell de Castella i amb l'oposició del nostre lletrat, escollí, el 1731, un nou alcalde major: Bru Sanromà. Malgrat tot, Reniu i Padró aconseguí, el novembre del mateix any, un nou despatx d'alcalde major per a un nou trienni.¹²

Els serveis de Salvador Reniu i Padró no passaren desapercebuts a la Corona. El 1733, al poc temps de deixar la vara, fou nomenat regidor vitalici de Mataró per la mort de Josep Vendrell.¹³ Aquest títol fou complementat, set anys després –durant la guerra amb Anglaterra–, amb el càrrec de «veedor» del comerç i el contraband de Mataró.¹⁴ Morí exercint la regidoria l'any 1766, però la seva herència serà recollida pel seu primogènit, el burgès honrat Josep Francesc Reniu Padró i Llauder, síndic procurador general (1785-1788) i regidor de Mataró entre els anys 1785 i 1795.¹⁵

Bru Sanromà, ciutadà honrat de Barcelona, era membre d'una família de camperols de Tiana que es traslladaren a Mataró el segle XVII. El patriarca, Bru Sanromà i Partella, rebé el 20 de juny de 1676 privilegi de ciutadà honrat de Barcelona. Anys més tard, el 1705, fou jurat en cap de Mataró i rendí obediència a l'arxiduc Carles en nom de la ciutat. No obstant això, el 1707 fou desinsaculat per simpatitzar amb la causa filipista. Per aquest

63. Mateo BRUGUERA, *Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona y heroica defensa de los fueros y privilegios de Cataluña, 1713-1714*, Barcelona: Editorial Luis Fiol y Cros, 1871-1872, v. II, p. 466.

12. ACA, *Reial Audiència*, r. 14, f. 10v.-12r. (Madrid, 21 abril 1731), i r. 212, f. 62-64r. (Madrid, 29 novembre 1731).

13. ACA, *Reial Audiència*, r. 213, f. 86v.-87r. (Aranjuez, 21 juny 1733).

14. ACA, *Reial Audiència*, r. 217, f. 207r.-209v. (Aranjuez, 19 juny 1740).

15. ACA, *Reial Audiència*, r. 167, f. 156-157v. (Barcelona, 7 agost 1745). MOLAS, *Societat i poder polític...*, p. 199.

motiu, com a mèrit, l'any 1715 el Capità General, el marquès de Castel-Rodrigo, el nomenà –amb caràcter interí– membre del Consell de Mataró, alhora que es dissenyava la planta municipal catalana. De fet, l'Audiència l'havia consultat per a una de les noves regidories, però sense èxit.¹⁶ En canvi, el 5 de gener de 1731, el seu fill, l'esmentat Bru Sanromà, llavors doctor en dret civil i advocat dels Reials Consells, era escollit alcalde major pel corregidor Oroncio Betrela de Andrade. Però aquest nomenament fou rebutjat per Reniu i Padró, que al·legà l'hostilitat del corregidor vers la seva persona.¹⁷ El Consell de Castella, però, per Decret de 26 de juny, anul·là el títol, per bé que pensem que aviat aquest tribunal canvià d'opinió, perquè el 14 de desembre l'aprovà després de quasi un any d'obstrucció. Sanromà jurà la vara a l'Audiència l'11 de gener de 1732 i pagà la *media annata*, tot i que no pogué prendre possessió del càrrec fins que Reniu i Padró finalitzés el seu trienni, cosa que succeí l'any següent.¹⁸

Bru Sanromà reproduí els mateixos incidents a l'ajuntament que els seus predecessors, però aquesta circumstància no fou pas obstacle per sol·licitar –amb els seus germans Domènec i Jaume Sanromà– plaça de regidor a Mataró. La Reial Audiència catalana el considerava un digne candidat: «*aunque de genio áspero, según le comprehenden algunos en la ciudad*». No obstant això la seva pretensió fou rebutjada perquè la seva alcaldia era incompatible amb la regidoria.¹⁹ Després de tretze anys a la vara que exercia amb l'Auditoria de Marina, deixà la vara vacant el 1746. El seu substitut fou l'advocat de la Reial Audiència Antoni Espona, que arribà a la ciutat amb retard.

Els Espona, ciutadans honorats de Barcelona, eren veïns de Manresa, població a la qual el doctor en dret civil per la Universitat d'Osca, el nostre Antoni Espona, fou alcalde major (1734-1738). El seu pare, Josep Espona, preparà el 1738 al seu primogènit un avantatjós matrimoni amb Anna Maria Arnau, filla del prestigiós doctor en dret mataroní Josep Arnau i Cabanyes.²⁰ Llavors Antoni es traslladà a Mataró i aquí continuà la carrera de vares, gràcies al títol expe-

16. LLOVET, *Mataró, 1680-1719...*, p. 49 i s. MERCADER, *Felip V i Catalunya...*, p. 421.

17. ACA, *Reial Audiència*, r. 212, f. 69-71v. (Mataró, 5 gener 1731).

18. ACA, *Reial Audiència*, r. 212, f. 20v.-21r. (Madrid, 30 juny 1731).

19. ACA, *Reial Audiència*, r. 154, f. 128v.-129r. (Barcelona, 13 març 1734).

20. Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB), Fèlix AVELLA, *Llibre Segon, Capítols Matrimonials, 1725-1743*, f. 72v.-77r. (Barcelona, 17 setembre 1738). Per aquest motiu sol·licità a l'Audiència exempció d'allotjament. ACA, *Reial Audiència*, r. 162, f. 155-156v. (Barcelona, 16 desembre 1739).

dit, el 9 de setembre de 1747, pel corregidor Betrela. El Consell de Castella aprovà el seu despatx per Decret de 24 febrer de 1748. Jurà la vara amb llicència de la Cambra, mesos més tard, però abans hagué de pagar el dret de la *media annata*.²¹ Només un trienni estigué Espona a l'alcaldia, perquè, de fet, feia temps que anava darrere d'una regidoria, la qual aconseguí l'any 1752. En aquesta plaça estigué fins al 1765, data de la seva jubilació.²²

La presència del doctor Josep Alegret suposà un canvi qualitatiu important respecte als seus predecessors. De fet, no tan sols era el primer alcalde major forani que tenia Mataró, sinó que a més fou el primer en ésser nomenat pel rei, a consulta de la Cambra de Castella, segons establia l'Ordenança d'Intendents-Corregidors de l'any 1749. Alegret era natural de la ciutat de València, on es graduà, el 1726, llicenciat i doctor en dret civil. Fou rebut com a advocat dels Reials Consell l'agost de 1731. Començà la carrera de vares a l'alcaldia d'Osca (1731-1737), on dirigí interinament, durant gairebé dos anys, el corregiment i la subdelegació de rendes per absència del seu titular. En aquest partit, a la vila de Bolea, tingué un greu incident verbal amb uns soldats i el seu comandat, Cayetano Perlasca. El 1737, el corregidor de Sant Felip, el coronel Miguel Vandooren, el designà alcalde major. Aquí, el 1744, era acusat de corrupció i quedà suspès de sou i càrrec un cop li fou practicat el judici de residència. Però una setència favorable del Consell de Castella de 1747 el declarà innocent i el reintegrà a la seva vara fins que en cessà el 1750. Conclòs el seu mandat a terres valencianes, la Cambra de Castella el consultà el 26 de maig de 1751 per fer-se càrrec de la vara mataronina, vacant per la renúncia d'Espona.²³ La Resolució Reial decretà nomenar-lo el 29 de juliol. El títol reial es despatxà el 12 d'agost. Jurà la vara, a la Sala Primera de Govern del Consell de Castella, sis dies després i pagà la *media annata*.²⁴ A Mataró, Alegret estigué cinc anys

21. ACA, *Reial Audiència*, r. 491, f. 90v.-93r. (Mataró, 9 setembre 1747).

22. ACA, *Reial Audiència*, r. 495, f. 121v.-123r. (Aranjuez, 25 abril 1752). Hagué de pagar a la Reial Hisenda 14.552 morabatins de *media annata*. L'espòs de la seva única filla, Anna Maria Espona i Arnau, el doctor en dret Raimon Font i Cervelló, fou síndic procurador general de Mataró entre els anys 1770 i 1773. Tot i que una néta, Francesca Font i Espona, es mullerà el 1793 amb Bernardo Tirrel, capità d'infanteria i fill del corregidor de Mataró, el mariscal de camp Pedro Tirrel. MOLAS, *Societat i poder polític...*, p. 175.

23. Archivo General de Simancas (AGS), *Gracia y Justicia*, llig. 152 («La Cámara, el 26 de mayo de 1751, propone letrados para la vara de alcalde mayor de Mataró»).

24. AGS, *Gracia y Justicia*, «Llibre de Registre», 299. ACA, *Reial Audiència*, r. 494, f. 202-205v. (Buen Retiro, 12 agost 1751).

sense protagonitzar incidents importants. De fet, el 1756, malgrat haver finalitzat el seu mandat, la Reial Audiència li ordenà continuar a la comissió encarregada de fortificar el riu Besòs, a Mollet, fins a l'arribada del seu substitut.²⁵ Renuncià després a l'alcaldia de Tarragona, però acceptà de servir les de la Solana (1757-1762), Ocaña (1762-1766), Almodóvar del Campo (1766-1769), Torregimeno (1769-1772) i Azuaga, on portà a terme diverses comissions per ordre del Consell de Castella.²⁶

El seu substitut fou el polèmic Luis Vidal de Lorca, fill de Francisco Pérez de Lorca, tinent coronel del regiment de Santiago i més tard director del Reial Hospital de Lleida. Un germà, Melchor Vidal, fou governador polític i militar i comandant general a la província de Nicaragua (Regne de Guatemala). Sabem que el nostre home estudià lleis a les universitats de Cervera i Osca, on es doctorà en dret civil. Gràcies a la seva formació acadèmica el Consell de Castella el consultà per ocupar càtedra de decretales, regència de lleis i filosofia suarista a Cervera, però sense èxit.²⁷

La carrera de vares, Vidal la començà a Vilafranca del Penedès el 1743, però, en acabar el seu trienni, les acusacions per la seva conducta foren tan greus que a punt estigueren de costar-li el càrrec. Malgrat això, no hi hagué cap obstacle perquè entre l'abril i el juliol de 1750 la Cambra de Castella el consultés per ocupar les vares civil i criminal de la ciutat de València. Aquí els informes emesos foren desiguals. Mentre que el conseller de Castella, José Borrull, el considerava «*sujeto de prendas*», Pedro Colón de Larreátegui –antic regent de l'Audiència de Catalunya– afirmava concisament: «*no he encontrado quien le conozca*».²⁸ Finalment, no sortí del país perquè el rei el nomenà, el 1751, alcalde major de Lleida, on residia bona part de la seva família. A Mataró, arribà quatre anys més tard, a consulta de la Cambra del 28 d'abril de 1755.²⁹ La Resolució Reial té data del 7 d'agost. El despatx s'expedí el 21 d'octubre i el jurament, satisfeta la *media annata*, fou complimentat davant el Consell de Castella el dia 5 de novembre.³⁰

25. ACA, *Reial Audiència*, r. 405, f. 35v., «*El secretario de la Audiencia, Francisco Prats y Matas, a José Alegret, alcalde mayor de Mataró*» (Barcelona, 5 febrer 1756).

26. AHN, *Consejos*, llig. 13.361/19, «*Relación de méritos y servicios del doctor José Alegret*» (Madrid, 11 octubre 1773).

27. CERRO NARGÁNEZ, «Los alcaldes mayores del corregimiento de Lérida...», p. 44.

28. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 151 («*La Cámara, el 29 de julio de 1750, propone letrados para la vara de alcalde mayor criminal de Valencia*»).

29. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 154 («*La Cámara, el 28 de abril de 1755, propone letrados para la vara de alcalde mayor de Mataró*»).

30. ACA, *Reial Audiència*, r. 499, f. 7v.-10r. (San Lorenzo, 21 octubre 1755).

En aquest destí, tornà a tenir problemes, ara amb els regidors de la ciutat, els quals el denunciaren reiteradament a l'Audiència pel seu comportament autoritari. El 1761 finalitzà un tens mandat. Tres anys després era proposat, en tercer lloc, per al corregiment de lletres d'Alcoi, però en la mateixa data era finalment nomenat corregidor de Ponferrada (1764), plaça on acabà la seva carrera. Tot i això, abans de prendre'n possessió hagué de renunciar a la vara d'alcalde major d'Almuñécar i Salobreña.³¹

Pel que fa a Francisco Manuel Laborda, nasqué el 1714 a Saragossa, estudià filosofia, lleis i cànons a les universitats de Saragossa, Osca, Valladolid i Alcalà, on es doctorà, i oposità a diverses càtedres a Saragossa, però sense gaire fortuna. De totes maneres, en aquesta ciutat exercí el càrrec d'advocat de presos del tribunal de la Inquisició.

La seva carrera a la magistratura la començà, precisament, a Mataró. No coneixem la data de la consulta ni la resolució, però el seu títol fou despatxat el 13 d'octubre de 1761, un cop consumada la renúncia de l'andalús Miguel Fernández de Zafra, nomenat poc abans. El 25 del mateix mes, Laborda jurava el càrrec davant el Consell de Castella i pagava la *media annata*.³² No tenim constància de tensions amb les autoritats municipals, per la qual cosa en finalitzar el seu trienni, el 1764, la Cambra, molt satisfeta, el consultà per altres destinacions. Dos anys enrere ja havia estat inclòs a la terna per fer-se càrrec de la vara d'alcalde major civil de Barcelona. El conseller de Castella Juan Martín de Gamio opinava que era un individu «juicioso, timorato y benemérito de mayor premio que aquella vara».³³ De totes maneres, de Mataró marxà a la vara igualadina, que exercí entre 1765 i 1768. En aquest darrer any, a mitjan febrer, ocupà una de les dues vares de Saragossa, a la seva ciutat natal, gràcies al fet que el també conseller de Castella Juan Antonio de Peñarredonda informà al rei que «su juicio ha sido alabado y su prudencia y conducta aplaudida; le tiene por de buenos talentos, muy moderado en su conducta, desinteresado y de asentado juicio».³⁴ De fet, tots aquests informes favorables serviren perquè la Cambra de Castella el proposés, els anys següents, en totes les vacants que es produïren a

31. GÓMEZ-RIVERO, «Alcaldes mayores del Reino de Aragón...», p. 659.

32. ACA, *Reial Audiència*, r. 877, f. 162v.-165r. (San Ildefonso, 13 octubre 1761).

33. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 158 («La Cámara, el 17 de mayo de 1762, propone letrados para la vara de alcalde mayor civil de Barcelona»).

34. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 159 («La Cámara, el 3 de octubre de 1767, propone letrados para una de las dos varas de alcalde mayor de Zaragoza»).

l'Audiència aragonesa. Però s'hagué de conformar amb una nova pròrroga a la seva vara el 1771. En qualsevol cas, des del 1770 era jutge de les obres de l'importantíssim canal Imperial d'Aragó, però un malaurat incident amb el prestigiós enginyer Ramón de Pignatelli i de Moncayo suposà, el 1786, el seu cessament a la vara. El rei per compensar-li els molts anys de servei a la judicatura li concedí —el març del mateix any— honors d'alcalde del crim de l'Audiència d'Aragó i el nomenà corregidor a Logroño. Malgrat això, un informe reservat del bisbe de Calahorra, datat el 1788 i adreçat a Florida-blanca, assenyalava que el seu rendiment professional ja havia baixat a causa de la seva edat: «*y son repetidas las quejas de los párrocos por su abandono en celar sobre desórdenes de la juventud en aquella ciudad*». ³⁵ Sens dubte, finalitzà la seva dilatada carrera en aquest corregiment.

El barceloní Ignasi Francesc Oliver i de Peyri, doctor en dret civil per la Universitat de Cervera i advocat de la Reial Audiència, és un bon exemple de família catalana vinculada a la carrera de varas. El seu pare, Gerònim Esteve Oliver, fou alcalde major a Montblanc (1732-1745) i el seu oncle, el doctor Josep Oliver, alcalde major a Tàrrrega, Camprodon, Vic i Granollers. Les primeres notícies que tenim d'Oliver i de Peyri és un memorial adreçat, el 1756, a l'Audiència, en què sol·licitava plaça d'advocat al jutjat reial ordinari de Vic, on era alcalde major el seu oncle, però aquest suprem tribunal dictaminà «*que no pueden ser juez y abogado en una misma causa tío y sobrino*». ³⁶

El 1758, fou designat per a l'alcaldia de Besalú, plaça que havia quedat vacant en ser nomenat Raimon d'Eva i Betlloc alcalde major de Vic. Positiu fou l'informe emès per la Cambra de Castella en acabar el seu mandat cinc anys més tard, la qual cosa permeté, el 30 de març de 1765, ser consultat, en primer lloc, per a la vara d'alcalde major de Mataró. ³⁷ La Resolució Reial aprovà el nomenament per Decret de 3 de maig. Dos mesos més tard, el dia 17 de juliol, en fou despatxat el títol i rebé llicència per jurar el càrrec a mans del regent de l'Audiència, cosa que féu, en pagar la *media annata*, el 9 d'octubre. ³⁸ Quatre anys exercí aquest càrrec. En cessar-ne l'any 1769

35. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 822, «Informe de Pedro Luis, obispo de Calahorra y la Calzada, al conde de Floridablanca» (Calahorra, 26 març 1788).

36. ACA, *Reial Audiència*, r. 477, f. 63v. (Barcelona, 17 desembre 1756).

37. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 159 («La Cámara, el 30 de marzo de 1765, propone letrados para la vara de alcalde mayor de Mataró»).

38. AGS, *Gracia y Justicia*, «Llibre de Registre», 301; ACA, *Reial Audiència*, r. 881, f. 475r.-478v. (Madrid, 17 juliol 1765).

passà a ocupar les vares de Vilafranca del Penedès (1771), Manresa (1774), Palma (1777) i Daroca (1782), sempre a la Corona d'Aragó.³⁹

Notables eren les connexions familiars del lletrat Francisco Dumení i Argaiñ, nascut a Saragossa i amb nombrosa parentela a l'Exèrcit. Era nebot del tinent general Pedro Argaiñ i cosí germà del marquès de la Real Corona, patge reial i alferes de les Reials Guàrdies Espanyoles (1751). Un fill del nostre home fou cadet al regiment de Brabant.

Francisco Dumení estudià filosofia i lleis a la Universitat de Saragossa. Anys més tard, el 1741, fou admès com a advocat dels Reials Consell. El seu primer càrrec fou d'alcalde major a Lupiana, on el designaren els monjos jerònims del monestir. Segons un informe del conseller de Castella, Manuel de Montoya, datat l'any 1760, «*se había portado bien, aunque no a satisfacción de aquellos religiosos; que su literatura es mediana y ha manifestado desinterés; de buen juicio y costumbres*».⁴⁰ Des d'aleshores fou consultat, sense èxit, per a les vares de Segura de la Sierra, Guernica, Cáceres i Tàrraga. Malgrat això, el 1763, era per fi destinat a Catalunya i nomenat alcalde major de Besalú. Poc després de finalitzar el seu mandat, el 1768, escrigué un memorial al ministre Manuel de Roda en què sol·licitava urgentment plaça d'alcalde major a Catalunya o Mallorca per ser a prop del seu fill militar.⁴¹ La seva demanda fou vista després per la Cambra, bé que el conseller de Castella, Jacint Tudó, en consultar-li per a la vara vigatana, emeté un informe no gaire favorable sobre la seva conducta:

*«En el trienio que sirvió la vara de Besalú manifestó su genio violento y su propensión a adquirir dinero por medios de que jamás habían usado sus antecesoras, habiéndose notado trato familiar con aquella gente ordinaria y viciada que podía acarrearle algún interés; por cuyas circunstancias y la de su limitada literatura no le considero idóneo para el empleo que solicita».*⁴²

Tampoc no tingué gaire més sort amb una vacant a la vara de Puigcerdà, però sí a la de Mataró gràcies a la consulta del 16 de novembre de

39. GÓMEZ-RIVERO, «Alcaldes mayores del Reino de Aragón...», p. 595.

40. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 241 («El Consejo de Órdenes, el 9 de diciembre de 1760, propone letrados para la vara de alcalde mayor de Segura de la Sierra»).

41. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 159, «Memorial de Francisco Dumení y Argaiñ a Manuel de Roda» (Besalú, 28 abril 1769).

42. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 159 («La Cámara, el 2 de mayo de 1767, propone letrados para la vara de alcalde mayor de Vic»).

1768. Això no obstant, la Resolució Reial no es pogué resoldre fins al 9 de juny de 1769. El títol fou despatxat el 18 de juliol i el jurament fou portat a terme, el 15 de novembre, a la Sala de Govern del Consell de Castella, quasi un any després.⁴³ Dumení estigué un trienni a Mataró, que finalitzà el 1772, data de la seva mort.

La seva substitució vingué de la mà de l'andalús Francisco Javier Chaves de Córdoba, fill d'Andrés de Chaves, secretari dels virreis de Navarra. Un oncle seu, el tinent general Juan de Chaves, ferit a Gaeta l'any 1707, perdé totes les seves propietats napolitanes i fou presoner dels imperials fins al 1716. En canvi, un altre oncle, també militar, el tinent coronel Miguel de Chaves, tinent de Rei a Gaeta, morí a les presons austríaques de Nàpols, després de cinc anys a la presó. Per aquest motiu, el nostre home rebé de la Reial Hisenda una pensió anual.⁴⁴

Francisco Javier Chaves de Córdoba tingué una acurada formació acadèmica, ja que fou becari al col·legi de San Bartolomé i Santiago de Granada. El 1725, regentà la càtedra de decretals d'aquella universitat i, l'any següent, fou admès com a advocat de la Reial Chancillería granadina. La seva carrera a corregiments i alcaldies fou dilatada. Començà als corregiments d'Olmedo (1734-1741), Ágreda (1741-1746) i Ourense (1746-1751), on fou subdelegat de la Intendència i del jutjat de contraband. El 1751, arribà a Catalunya, terra que ja no abandonà. Fou el primer lletrat forani que tingué Girona en 30 anys, vara que exercí en tres mandats diferents. El primer entre 1751 i 1760, per la renúncia de Josep Martínez de Pons, futur ministre de l'Audiència catalana i conseller de Castella.⁴⁵ Gràcies a la seva bona conducta fou prorrogat en dues ocasions (1755 i 1757). En concloure un llarg mandat fou destinat a l'alcaldia lleidatana, però allí només estigué gairebé un any (1762), perquè de fet el rei decidí nomenar-lo per a la vara d'alcalde major criminal de Barcelona (1762-1767), tot i que abans estigué proposat per a la pròpia de la ciutat de València. En qualsevol cas, el conseller de Castella Lope de Sierra i Cienfuego considerà «*que este sugeto era de mérito y le consideraba digno de que V.M. le aten-*

43. AGS, *Gracia y Justicia*, «Llibre de Registre», 302; ACA, *Reial Audiència*, r. 885, f. 136r.-139v. (Madrid, 18 juliol 1769).

44. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 155, «*Relación de servicios de Don Francisco Javier Chaves de Córdoba*» (1755).

45. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 152 («*La Cámara, el 24 de marzo de 1751, propone letrados para la vara de alcalde mayor de Gerona*»).

*diese en empleos correspondientes en los Dominios de Castilla, por no hallarse con la práctica necesaria para los de Valencia».*⁴⁶

En ser cessat a la vara barcelonina, Chaves de Córdoba tornà de nou a Girona per començar un segon mandat (1767-1771).⁴⁷ Finalitzat aquest, el monarca volgué designar-lo, el 1772 –com a compensació pels seus serveis– per a una de les dues ben dotades vares de Granada, però la rebutjà perquè, de fet, ja estava fermament arrelat al país des de feia temps. Com a conseqüència d'això fou proposat i acceptà l'alcaldia de Mataró, títol que la Cambra de Castella li lliurà el 12 de juliol de 1772 amb llicència per jurar el càrrec a la Reial Audiència catalana, cosa que féu el dia 29 de setembre del mateix any.⁴⁸ En cessà l'any 1776 i per tercer cop tornà a ocupar l'alcaldia gironina (1777-1780), on possiblement acabà la seva carrera.

Manuel de Noreña i González, natural de Puebla de Sanabria (Zamora), substituï Chaves a Mataró. Segons consta, era de família noble, estudià filosofia a Astorga i lleis a la Universitat de Valladolid, on oposità a les càtedres de vespres i prima de lleis sense fortuna. Després de quatre anys de passant en un bufet, fou admès com a advocat de la Reial Chancillería de Valladolid (1766) i dels Reials Consells (1773), la qual cosa li permeté defensar els interessos de diferents llinatges, però sobretot de l'orde de Sant Benet a Castella. El 1775, fou proposat per a corregidor de les Siete Merindades de Castella la Vella i alcalde major de Saragossa i de Cartagena, però sense gaire èxit.⁴⁹ En tot cas, Mataró fou la seva primera vara, gràcies al despatx signat per la Cambra el 6 de febrer de 1776. Jurà la plaça a la Sala de Govern del Consell sis dies més tard i pagà la *media annata*.⁵⁰ A Mataró, estigué un trienni, temps suficient per ser acusat, el 1777, de parcialitat a les eleccions de diputats del comú i síndic personer, a un dels quals agredí salvatgement. El 1779, abandonà Catalunya, però això no fou pas obstacle perquè la Cambra de Castella, malgrat el seu comportament, el continués consultant a les vacants pertinents que es produïen. Així, doncs, el mateix any fou nomenat corregidor de Benabarre i, per Decret de l'1 d'octubre de 1783, alcalde major de Terol, però morí abans de recollir el seu títol.

46. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 158 («*La Cámara, el 17 de mayo de 1762, propone letrados para la vara de alcalde mayor criminal de Barcelona*»).

47. GÓMEZ-RIVERO, «Alcaldes mayores del Reino de Aragón...», p. 511-512.

48. ACA, *Reial Audiència*, r. 887, f. 281-284v. (Madrid, 12 juliol 1772).

49. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 161 («*La Cámara, el 22 de mayo de 1775, propone letrados para una de las dos varas de alcalde mayor de Zaragoza*»).

50. ACA, *Reial Audiència*, r. 892, f. 55-58v. (El Pardo, 6 febrer 1776).

Igual de polèmic resultà José Manuel Picado, nascut a Palència el 1732. Aquest lletrat tenia tres anys d'estudis de filosofia i teologia practicats al convent de San Pablo de Palencia. El 1753, es graduà com a batxiller en dret canònic per la Universitat de Salamanca i, l'any 1757, fou rebut com a advocat dels Reials Consells. Com molts altres col·legues seus, començà la carrera d'advocat en territoris de senyoriu. D'aquesta manera, el 1758, els comtes de Siruela el nomenaren jutge d'apel·lacions i alcalde major de la vila de Roa, on a més tenia bufet obert. A Catalunya, arribà l'any 1775 per fer-se càrrec de la vara de Balaguer, que deixaria quatre anys més tard. Fins al moment, la Cambra de Castella l'havia consultat no més de deu vegades. Produïda una vacant a Mataró, la Cambra consultà Picado amb data d'1 de juny de 1779. La Resolució Reial es publicà el 23 de juliol i el títol es despatxà el 22 d'agost. Jurà el càrrec, a l'Audiència de Catalunya, el 16 d'octubre.⁵¹ El seu comportament, força deshonest a l'hora de tramitar els plets del jutjat ordinari, obligà l'Audiència a cridar-li l'atenció en no poques ocasions, mentre la Cambra es negava a prorrogar-lo a l'alcaldia mataronina. Fou cessat el 1784. En qualsevol cas, continuà la carrera de varas, ara a la vila de Tàrraga (1784-1791) i, després, a la ciutat d'Almería (1792-1800). En aquesta vara andalusa retingué l'assessoria militar i la subdelegació de rendes. El 1800, rebutjà de servir al corregiment de Betanzos, però acceptà el de Guadix (1801-1808), on segurament finalitzà la seva carrera. Successivament havia estat consultat per a les alcaldies de Vara de Rey, Alcalá la Real, tinent d'assistent de Sevilla, Logroño i Cáceres.⁵²

L'advocat valencià Antoni Alcaide substituï seguitament Picado. Aquest lletrat, en arribar a Mataró, tenia una bona formació professional –gràcies a la seva assistència a un estudi d'advocats de crèdit–, així com força experiència a la judicatura. Aquest argument era justificat després d'exercir, durant més de vint anys, vares a Catalunya, Aragó i València, com ara les de Berga (1763-1767), Calatayud (1769-1775), Terol (1775-1779) i Sant Felip (1780-1783).⁵³ A més, havia estat consultat per a l'alcaldia de la vila de Sahagún i, el 1766, en tercer lloc, per a una de les dues vares de Barcelona. Tot i que el conseller de Castella Pedro Ric i Egea no el conexia, havia

51. AGS, *Gracia y Justicia*, «Llibre de Registre», 305; ACA, *Reial Audiència*, r. 895, f. 236v.-239r. (San Ildefonso, 22 agost 1779).

52. AHN, *Consejos*, llig. 13.362/55, «*Relación de méritos de José Manuel Picado*» (Madrid, 7 febrer 1788).

53. GIMÉNEZ LÓPEZ, *Militares en Valencia...*, p. 181 i 188.

estat informat que era un home «razonable». En canvi, al seu col·lega José Aparicio Ordóñez, li havien assegurat –quan informà d’ell l’any 1761– que «era mozo de mui buena havilidad y concepto, soltero y como de 30 a 32 años». ⁵⁴

Antoni Alcaide venia de terres valencianes quan, per fi, fou nomenat alcalde major de Mataró per Decret de l’1 d’octubre de 1783. Llavors quedava implantat el nou procediment de nomenaments establert al Decret del 29 de març del mateix any, que convertí Mataró en alcaldia de segona classe. El títol, però, amb les noves disposicions no li foren despatxades fins al 20 de gener de 1784. Prengué possessió del càrrec, davant l’Audiència catalana, el dia 29 d’abril. ⁵⁵ Clogué el seu sexenni, sense incidents remarcables, el 1791, però un any abans ja havia rebut, pel seus serveis, honors d’alcalde del crim de l’Audiència de Catalunya. ⁵⁶ No fou prorrogat a la tinença perquè el rei el nomenà corregidor de La Coruña el mateix any 1791, després d’èsser consultat, sense èxit, per a l’alcaldia valenciana d’Oriola. ⁵⁷

El gallec Santiago Núñez Casqueiro de Santa María nasqué l’any 1738 a Santiago. A la seva universitat estudià tres anys filosofia, però també cursà lleis i cànons a la Universitat de Valladolid, graduant-s’hi com a batxiller el 1759. En aquesta ciutat exercí de passant, treballant al bufet de Juan Bonilla i Gimeno, advocat dels Reials Consells i de la Chancillería de Valladolid. El 1762, Casqueiro fou admès com a advocat de l’Audiència de Galícia i, el 1767, com a advocat dels Reials Consells. En aquest darrer any, el Consell de Castella ordenà pagar-li 200 ducats anuals per formar part d’una comissió encarregada d’efectuar l’índex de papers del Col·legi d’Escocesos de la Cort, vinculat, és clar, als jesuïtes expulsats. Els següents anys no són gaire clarificadors, però és interessant constatar l’existència d’una relació de mèrits seus, trobada a mans de la Secretaria de la Cambra d’Índies, la qual cosa deu significar que demanà un càrrec a l’administració colonial. ⁵⁸ En qualsevol cas tenim constància, anys després, del seu trasllat a terres catalanes i la seva elecció per a les alcaldies de Granollers (1776-1780), Besalú (1780-1784) i Montblanc (1784-1790). El 21

54. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 159 («La Cámara, el 12 de julio de 1766, propone letrados para una de las dos varas de alcalde mayor de Barcelona»).

55. ACA, *Reial Audiència*, r. 900, f. 100v.-103r. (El Pardo, 20 gener 1784).

56. ACA, *Reial Audiència*, r. 989, f. 191r.-183v. (Madrid, 26 gener 1790).

57. GÓMEZ-RIVERO, «Alcaldes mayores del Reino de Aragón...», p. 464.

58. AGS, *Gracia y Justicia*. llig. 162, «Relación de méritos de Santiago Núñez Casqueiro de Santa María» (Madrid, 10 juliol 1769).

de novembre de 1790 era a Madrid quan rebé el despatx d'alcalde major de Mataró. Jurà el càrrec, davant la Sala Primera de Govern del Consell de Castella, l'11 de desembre.⁵⁹ A Mataró, l'any 1796, fou corregidor interí i subdelegat de la Intendència en absència del seu superior. Presidí les Juntes convocades a la ciutat per a recaptar diners i mantenir el sometent a la guerra contra França. En finalitzar el seu sexenni el 1797, Casqueiro fou destinat al corregiment d'Àgreda (1798-1803) i, més tard, a la vara de Plasència (1803), on segurament acabà la carrera.⁶⁰

Poques dades tenim del valencià Adrià Francesc de Puigcerver. Sabem, però, que el 1767 féu una disertació a la prestigiosa Reial Acadèmia de Santa Barbara i que l'any 1770 fou aprovat com a advocat de l'Audiència de València i també dels Reials Consells. El 1788, el Consell d'Ordres el proposà, en tercer lloc, per a la vara de Pedro Muñoz. Els informes rebuts fins llavors dictaminaren que «*ha procedido con honor, desinterés y arreglada vida*». Però el corregidor d'Alacant exposà que «*no hay motivo que haga relevante su mérito, ni tacha que le haga reprehensible*».⁶¹ No aconseguí aquesta vara, però l'any següent el rei el designà alcalde major d'Uclés. Només un any estigué en aquesta destinació, perquè el 1790 passà a Catalunya per fer-se càrrec de la vara de Granollers (1790-1797). En acabar el seu sexenni fou traslladat a l'alcaldia de Mataró, gràcies al títol expedid el 25 de maig de 1797. Rebé llicència de la Reial Cambra per jurar el càrrec davant l'Audiència, cosa que féu el dia 1 d'agost.⁶² Clogué el seu mandat l'any 1801. No sabem, però, quines posteriors destinacions li foren encomanades.

L'últim alcalde major mataroní fou José Justo López Tejerina, nascut a Cazorla l'any 1756. Estudià filosofia i ambdós drets a la Universitat de Granada, on es graduà com a batxiller en lleis. També fou col·legial a San Bartolomé i Santiago de Granada i membre de l'Acadèmia de pràctica. El 1779 fou admès com a advocat de la Chancillería de Granada i, el 1782, en els Reials Consells; aquest darrer any oposità, sense èxit, a una relatoria al Consell d'Hisenda. Tot i això, des d'octubre era corregidor de la vila sevillana

59. ACA, *Reial Audiència*, r. 1.189, f. 1v.-4r. (San Lorenzo, 21 novembre 1790).

60. AHN, *Consejos*, llig. 13.378/4, «*Relación de méritos y servicios de Santiago Núñez Casqueiro de Santa María*» (Madrid, 23 octubre 1797).

61. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 243 («*El Consejo de Órdenes, el 20 de mayo de 1788, propone letrados para la vara de Pedro Muñoz*»).

62. ACA, *Reial Audiència*, r. 1.196, f. 206v.-209r. (Aranjuez, 25 maig 1797).

de Cartaya per nomenament del marquès de Peñafiel. Un regidor de la població informà que es comportava amb «*desinterés, evitando pleitos, providenciando siempre con prudencia y ejercitando mucha caridad con los pobres*». Aquesta bona conducta meresqué que, entre 1780 i 1789, el nostre lletrat andalús fos consultat, molt sovint, pel Consell d'Ordres, per a diverses alcaldies, com ara la d'Alcántara, Dos Barrios, Campo de Criptana, Villanueva de la Serena, Mérida, Sueca, Daimiel i la Solana. En aquesta darrera vara, l'any 1788, el governador de la Sala d'Alcaldes de Casa i Cort assenyalà que «*es de arreglada conducta y de buena vida y costumbres*». Però els informes exposats anys abans, el 1785, per José Avalos, assistent de Sevilla, i pel regent de l'Audiència diferien. Mentres que el primer manifestava «*haber estudiado en malos libros*», el segon deia que

«[...] *es bastante limitado en la jurisprudencia, de genio altivo y ningún interés, por lo cual pasó a residenciarle el corregidor de Gibraleón, y que habiéndole nombrado el juez subdelegado de Marina en Ayamonte por su asesor, tuvo que separarle en breve de este encargo*».⁶³

Més sort tingué López Tejerina el 1792, moment en què el rei el nomenà corregidor d'Alfaro. En finalitzar el seu mandat fou proposat per a l'alcaldia aragonesa de Daroca, però finalment fou escollit alcalde major de Mataró. El títol li fou expedit el 19 de gener de 1802. Jurà la plaça davant el Consell de Castella el 9 de febrer i, com tots els seus predecessors, pagà la *media annata*.⁶⁴ En cessà el 1808, en el moment de l'entrada de les tropes franceses a Catalunya. Pel que sembla, un any abans havia tornat a ésser proposat per a ocupar l'ara corregiment de Daroca.

Granollers: vara de primera classe o d'entrada

El primer titular de la vara de Granollers, partit del Vallès, fou el doctor en dret civil i advocat de la Reial Audiència Joan Huguet, veí de Barcelona. El seu avi, Francesc Huguet, nasqué a Vila-rodonà i durant la rebel·lió catalana de 1640 proporcionà queviures a Tarragona, assetjada lla-

63. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 243 («*El Consejo de Órdenes, el 20 de mayo de 1788, propone tetrados para la vara de la Solana*»).

64. ACA, *Reial Audiència*, r. 1.202, f. 46-50r. (Aranjuez, 19 gener 1802).

vors pels francesos. El pare, el notari de Barcelona Joan Huguet, i el seu germà més gran, Francesc Ignasi Huguet, foren morts pels miquelets austriacistes durant el conflicte dinàstic.

El nostre Joan Huguet exercí diversos càrrecs a l'etapa foral. L'any 1699, el veguer de Barcelona el designà auxiliar del prior de lletrats dintre de la seva cúria reial ordinària, però el 1705 el virrei Francisco de Velasco li confià l'escrivania de manament de la Capitania General. Per aquest motiu hagué d'assistir sovint als interrogatoris efectuats als austriacistes.⁶⁵ Sens dubte, l'exercici d'aquest darrer càrrec el convertien —a ulls dels partidaris de l'Arxiduc— en un personatge compromès amb la repressió borbònica i casa seva a Barcelona, i la dels seus germans, en patiren les conseqüències. Totes foren cremades el fatídic octubre de 1705. Els membres de la família hagueren de fugir i amagar-se a la casa paterna de Vila-rodon, on foren perseguits pels miquelets amb els resultats ja coneguts. No obstant això, sabem que Huguet, el 1712, tornà a Barcelona per casar-se amb Maria Gràcia Joià, filla de Josep Joià i Francis, agricultor de Sant Genís de Palafolls.⁶⁶ L'estada a la ciutat, però, finalitzà sobtadament el juliol de 1713, moment en què tornà a ésser perseguit pels miquelets de Nebot. Es refugià ara a Granollers, tot esperant l'arribada de les tropes borbòniques.

Gràcies als seus mèrits, l'any 1715, el marquès de Castel-Rodrigo li concedí permís per a portar espasa. Un any després l'intendent José Patiño el designà, per la seva fidelitat, oficial del Cadastre i el rei li concedí una escrivania criminal de la Reial Audiència.⁶⁷ Finalment, el 17 de setembre de 1718, el corregidor de Mataró, Francisco Antonio de Morales, el nomenà alcalde major de Granollers. Huguet acceptà la vara malgrat «*estar el suplicante enterado de los genios de los moradores de aquel partido*». Jurà el càrrec a l'Audiència, davant el Capità General marquès de Castel-Rodrigo, el dia 29 de novembre. No pagà la *media annata*, però hagué de delegar en un tinent, Joaquim Ros i Martí, l'exercici de l'escrivania criminal.⁶⁸ De

65. AHN, *Consejos*, llig. 13.386/93, «*Relación de servicios del doctor Juan Huguet*» (Madrid, 10 setembre 1720).

66. AHPB, Francesc MORA, *Capítols Matrimonials, 1674-1715*, núm. 64 (Barcelona, 29 novembre 1712).

67. María de los Ángeles PÉREZ SAMPER, «La formación de la nueva Real Audiencia de Cataluña (1715-1718)», a Pere MOLAS RIBALTA, *Historia Social de la Administración Española. Estudios sobre los siglos XVII y XVIII*, Barcelona: CSIC, 1980, p. 195.

68. ACA, *Cancellería*, r. 6.113, f. 258r.-261v. (Barcelona, 17 setembre 1718), i *Reial Audiència*, r. 126, f. 12-13v. (Barcelona, 14 setembre 1718).

totes maneres, aquests càrrecs no satisfieren pas les seves ambicions. En no poques ocasions sol·licità una regidoria de Barcelona i, sobretot, l'Auditoria General de l'Exèrcit de Catalunya, vacant. Però l'informe que el 1722 redactà el conseller de Castella Francesc Ametller no fou gaire propici i sentencià que «no le considero de bastantes prendas y experiencias para este empleo». ⁶⁹

A la vara granollerina, el 1731, Huguet tingué una forta topada amb el corregidor Oroncio Betrela, el qual volgué nomenar un nou alcalde major i fer-lo fora de l'alcaldia per no sometre's a la seva voluntat. Però, com veiem en el cas de Mataró amb Salvador Reniu i Padró, aquesta pretensió fou també combatuda per Huguet, el qual al·legà davant el Consell de Castella que Betrela pretenia cessar-lo per una suposada malaltia i per abandó de responsabilitats. Igual que passà amb el titular mataroní, el Consell, per Decret del 26 de juny de 1731, dictaminà al seu favor i ordenà al corregidor Betrela, no tan sols suspendre el cessament, sinó que a més l'obligà a prorrogar-li la vara. ⁷⁰ Malgrat tot, Joan Huguet no gaudí molt de temps del seu triomf sobre el corregidor, ja que morí mesos més tard, després de tretze anys de servei a Granollers.

Pel que fa a la seva parentela més directa direm, ràpidament, que també s'integraren a l'administració borbònica. Un germà, Josep Huguet, notari de Barcelona, fou nomenat el 1714, pel duc de Berwick, escrivà de la cúria del veguer de Barcelona (després dita corregidor). El 1724, Felip V el premià amb un títol de ciutadà honrat de Barcelona, bé que ell esperava una dignitat més alta. Francesc Huguet, monjo cistercenc a Sant Cugat del Vallès, fou abat del monestir entre 1725 i 1739. Diversos nebots ocuparen també diferents càrrecs. Baltasar Huguet fou corregidor de Tarazona (1718-1722), alcalde major civil de Barcelona (1729-1732) i, a partir de 1734, alcalde major de Palma, a l'illa de Mallorca. Al seu torn, Antoni Huguet fou oficial de la Comptadoria Principal de l'Exèrcit de Catalunya. ⁷¹

El substituï el cavaller Ignacio Ferraz, un lletrat d'origen aragonès, però domiciliat a Lleida. El seu pare, Pedro Ferraz, natural de Benavarri, es gra-

69. Biblioteca Universitària de Barcelona (BUB), ms. 1.970, f. 316v., «Papeles de Francisco Ametller..., Relación y censura de los pretendientes al empleo de Auditor General del Ejército de Cataluña, por muerte del Dr. Francisco Comes» (1722).

70. ACA, Reial Audiència, r. 212, f. 23r.-24v. (Madrid, 7 juliol 1731), i r. 212, f. 64r.-65v. (Madrid, 23 novembre 1731).

71. CERRO NARGÁNEZ, «Els alcaldes majors de Catalunya...», p. 294-295.

duà com a batxiller en lleis a Osca (1678) i es mullerà amb Maria Teresa Bullfarines, de Castelló de Farfanya (corregiment de Lleida) i parenta del doctor Joan Baptista Bullfarines, un austriacista que més tard fou el primer alcalde major de Lleida el 1720 i relator a la sala civil i criminal de l'Audiència catalana.⁷² Ignacio Ferraz també estudià a Osca, però es doctorà en dret civil a Gandia (1721). Quatre anys després fou admès com a advocat de la Reial Audiència. El seu primer càrrec fou el d'assessor lletrat del duc de Medinaceli-Cardona a la vila de Sort.⁷³ El 30 d'octubre de 1731, però, el corregidor Oroncio Betrela de Andrade el nomenà alcalde major de Granollers però, com ja hem vist, aquest títol fou impugnat, amb èxit, per Joan Huguet. Malgrat tot, el seu despatx li fou aprovat en el Consell de Castella per decisió del 20 de novembre de 1731, bé que «*con calidad de que no haya de poder usar este empleo hasta que el doctor Juan Huguet haya concluido y cumplido el trienio que está sirviendo*». En morir Huguet, el nostre home jurà la vara, a l'Audiència, el 14 de març de 1732.⁷⁴ Mentre exercia aquesta alcaldia, les seves virtuts professionals cridaren l'atenció de la Cambra de Castella i, durant la primavera i l'estiu de 1750, fou consultat per ocupar les places vacants d'alcalde major civil i criminal de Barcelona. No tingué fortuna en aquesta ocasió, però el regent de la Reial Audiència, Josep Francesc d'Alòs i Rius, marquès de Puertonuevo, informà molt favorablement sobre les seves capacitats:

«*Es cavallero y buen letrado, de edad de 45 a 50 años, tiene bien acreditada su habilidad y acierto en varias comisiones que la Audiencia ha puesto a su cuidado; es desinteresado y prudente, como lo califica el haber servido mucho tiempo y estar sierviendo ahora con pública satisfacción la Thenencia de Corregidor de la villa de Granollers y su partido, siendo muy apropósito para qualquier encargo de judicatura de mayor entidad*».⁷⁵

Sense incidents remarcables, Ignacio Ferraz cessà a l'alcaldia de Granollers el 1752, amb vint anys de serveis. No acabà aquí la carrera. El maig

72. José María LAHOZ FINESTRES, «Graduados altoaragoneses en las facultades de leyes y cánones de la Universidad de Huesca», *Argensola. Revista de Ciencias Sociales del Instituto de Estudios Altoaragoneses* (Huesca), 111 (1997), p. 129.

73. ACA, *Reial Audiència*, r. 147, f. 150v.-153r. (Barcelona, 25 maig 1731).

74. ACA, *Reial Audiència*, r. 212, f. 90r.-93v. (Mataró, 30 octubre 1731).

75. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 151, «*Informes reservados de José Francisco de Alòs y Rius, sobre pretendientes a la vara de alcalde mayor de lo civil de la ciudad de Barcelona*» (Madrid, 17 maig 1750).

del mateix any el rei, a proposta de la Cambra, el designà alcalde major d'Agramunt, però un cop nomenat Ferraz renuncià al càrrec. Cal esperar, però, al 12 de març de 1760 perquè la Cambra l'inclogui a la terna per proveir plaça d'alcalde del crim a l'Audiència, vacant per l'ascens de Josep Martínez Pons a la d'oïdor. El seu títol es despatxà el maig i el jurament tingué lloc davant el regent de l'Audiència catalana, Isidro de la Hoz, el 7 d'agost de 1760.⁷⁶

No disfrutà Ferraz gaire temps aquest destacat càrrec perquè morí el 13 de desembre de 1761. No tingué fills, per aquest motiu els seus béns foren heretats pel seu germà, Manuel Ferraz, resident a Lleida. Els seus marmessors foren un cosí, el regidor de Barcelona Lluís de Carbonell i Ferraz, marquès de la Quadra, i el seu amic, l'oïdor de l'Audiència, Antonio de Veyán i Montegudo.⁷⁷

Lluís Mompó i Agó hauria d'haver estat el primer alcalde major granollerí consultat per la Cambra de Castella un cop vigent l'Ordenança d'Intendents-Corregidors de 1749, però hi renuncià. Per tant, l'honor el tingué el gadità Juan Croequezel i Guillermin, col·legial de San Bartolomé de Granada el 1742 i advocat de la Chancillería de Granada i dels Reials Consells (1749). Aquest lletrat andalús tingué bufet obert d'advocats durant dos anys a la localitat del Puerto de Santa María, on n'assessorà el corregidor.

Croequezel fou nomenat alcalde major de Granollers a la Resolució Reial del 13 de setembre de 1753, però el seu nom ni tan sols figurava a la terna proposada per la Cambra el 19 de maig.⁷⁸ El títol es despatxà als pocs dies –el 23 d'octubre– i el jurament, previ pagament de la *media annata*, tingué lloc davant el Consell de Castella el 24 de novembre del mateix any.⁷⁹ El 1757, finalitzà el seu trienni i el 1760 fou consultat, sense èxit, per a l'alcaldia vigatana. Desconeixem els posteriors càrrecs exercits pel nostre

76. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 157 («*Consulta de la Cámara, el 12 de marzo de 1760, para proveer plaza de alcalde del crimen de la Audiencia de Cataluña, por ascenso a la de oidor de José Martínez Pons*»). ACA, *Reial Audiència*, r. 537, f. 92-95v. (Aranjuez, 22 maig 1760). MOLAS RIBALTA, «Las Audiencias borbónicas en la Corona de Aragón», a MOLAS, *Historia Social de la Administración...*, p. 155.

77. AHPB, Sebastià PRATS, *Llibre Segon de Testaments (1759-1761)*, f. 118v.-120r. (Barcelona, 11 desembre 1761).

78. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 152 («*La Cámara, el 19 de mayo de 1753, propone letrados para la vara de alcalde mayor de Granollers*»).

79. ACA, *Reial Audiència*, r. 496, f. 276v.-279r. (Buen Retiro, 23 octubre 1753).

home, que en qualsevol cas no sembla que passés per altres corregiments i alcaldies a les corones d'Aragó i de Castella.

El substituï un dels alcaldes majors catalans més veterans del país, però també dels més polèmics: ens referim al doctor en dret civil i canònic Josep Oliver, veí de Barcelona, que quan arribà a aquesta vila ja portava 33 anys de serveis en altres vares catalanes. Oliver inicià la carrera a Tàrraga (1724-1727) i després continuà a Camprodon (1728-1752) i Vic (1752-1757). En totes elles tingué nombrosos incidents amb les autoritats municipals, a causa del seu fort i autoritari caràcter. El 1740, mentre exercia la vara de Camprodon, l'Audiència li obrí sumari judicial per greus irregularitats durant el seu mandat, però el fiscal del Consell de Castella suspengué l'ordre processal i quedà exonerat de tota responsabilitat.⁸⁰ Potser aquesta paternal protecció del Consell sigui deguda als seus notoris serveis prestats a la Corona durant el conflicte dinàstic. Destacà, sobretot, la seva intervenció en el setge de Barcelona el 1713 com a granader al regiment de Guàrdies Espanyoles. A més, el seu oncle, Jaume Oliver, abat del monestir de Santes Creus entre 1696 i 1704, fou partidari de Felip V i, com a premi, arribà més tard a abat de Sant Cugat del Vallès. També altres membres de la família –com hem vist a la vara mataronina– estaven vinculats al reial servei i a les vares catalanes: és aquest el cas del seu germà, Gerònim Esteve Oliver, alcalde major de Montblanc durant tretze anys, i d'un nebot, l'esmentat Ignasi Francesc Oliver i de Peyri, alcalde major a diverses poblacions.

El nomenament de Josep Oliver per a la vara granollerina fou atípic en tots els sentits. Ell estava llavors acabant el seu mandat a Vic quan una greu malaltia el sorprengué convalescent a Granollers. El Consell de Castella, en atenció als seus mèrits i per Reial Cèdula datada el 15 de desembre de 1757, consentí l'exercici de la jurisdicció reial ordinària en aquest partit fins que completés el trienni.⁸¹ Aleshores Granollers no tenia alcalde major atès que havia finalitzat el seu mandat Juan Groequezel. Però interinament la vara era retinguda pel regidor degà, qui féu tot el possible per impedir que Oliver pogués efectuar, còmodament, les seves tasques.⁸² Tot i això, continuà a la vila fins al 1761, data en què retornà a Vic per morir tres anys després.

Fins al 1763, Granollers estigué sense alcaldes majors. Un any abans, la Cambra de Castella, a consulta del 7 d'agost, proposava per a la vara

80. ACA, *Reial Audiència*, r. 19, f. 214-215r. (Barcelona, 18 setembre 1740).

81. ACA, *Reial Audiència*, r. 501, f. 3v.-4r. (Buen Retiro, 15 desembre 1757).

82. ACA, *Reial Audiència*, r. 801, f. 536-537v. (Barcelona, 18 octubre 1761).

l'advocat de Berga Antoni Sala i Torres de Bages.⁸³ Segons informes reservats, consta que aquest lletrat estudià tres anys filosofia i catorze de jurisprudència a la Universitat de Cervera, on es graduà com a doctor. El 1748, fou habilitat com a advocat per la Reial Audiència. A la seva família també hi havia individus amb una àmplia experiència a la judicatura. El seu pare, el doctor en dret Joaquim Sala, fou alcalde major a Berga en dues ocasions (1720-1734 i 1741-1751). El substituï, interinament, el seu fill durant una malaltia. Mentrestant, un oncle matern, el ciutadà honrat de Barcelona i doctor en dret Fèlix Torres de Bages (fill del regidor de Manresa Jacint Torres de Bages, avi d'Antoni Sala), s'havia ocupat de l'alcaldia manresana entre 1739 i 1741.

A causa d'aquests valuosos mèrits familiars, la Resolució Reial del 29 d'octubre de 1762 decretà el nomenament del nostre home com a alcalde major de Granollers, però el despatx reial no s'expedí fins al 22 d'abril de 1763. Jurà el càrrec, amb llicència, a l'Audiència el 25 de juny.⁸⁴ A Granollers, s'estigué cinc anys i en cessà el 1768. Una dècada més tard, el trobem al capdavant de les alcaldies de Tarragona (1778-1782), Manresa (1782-1786) i de nou la de Tarragona (1787-1793), un cop rebutjada la d'Osca, on segurament finalitzà la seva carrera.⁸⁵

Antonio José Castro era natural de Jaén i col·legial de San Miguel de Granada, on estudià lleis i es graduà com a batxiller en cànons. El 1762, fou aprovat com a advocat dels Reials Consells. Dos anys després prenia residència al corregidor i a l'alcalde major de Guadalajara, població on exercí la titularitat de la vara, amb caràcter interí, durant tretze mesos. També efectuà, amb encert, nombroses comissions per ordre de la Chancillería de Granada.

Castro arribà a Granollers, consultat –en primer lloc– per la Cambra, el 13 de juliol de 1768.⁸⁶ El despatx li fou expedit el 13 de novembre i el jurament fou practicat, davant el Consell de Castella, el 5 de desembre del mateix any. Naturalment, després d'haver satisfet el dret de la *media anna-*

83. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 158 («*La Cámara propone, el 7 de agosto de 1762, letrados para la vara de alcalde mayor de Granollers*»).

84. AGS, *Gracia y Justicia*, «Llibre de Registre», 301; ACA, *Reial Audiència*, r. 879, f. 161r.-164v. (Aranjuez, 22 abril 1763).

85. Rafael CERRO NARGÁNEZ, «Los alcaldes mayores del corregimiento de Tarragona (1717-1808)», *Cuadernos de Investigación Histórica* (Madrid), 20 (2003), p. 310.

86. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 159 («*La Cámara propone, el 13 de julio de 1768, letrados para la vara de alcalde mayor de Granollers*»).

ta.⁸⁷ L'any 1773 finalitzà el seu trienni, sense gaire problemes. Fou nomenat més tard alcalde major de Marbella. Després continuà el servei a la vara de Plasència (1777) i al corregiment de Tordesillas (1781). Clogué la carrera al també corregiment de Requena, partit per al qual fou designat l'any 1785.⁸⁸

Quant al seu substitut, el català Raimon Texidor, direm que estudià deu anys a la universitat cerverina (sis anys filosofia i cànons i quatre més de lleis), on es graduà com a batxiller, llicenciat i doctor. En aquest centre docent oposità a la càtedra de regència de cànons. El 1761, fou rebut com a advocat dels Reials Consells. La Cambra el consultà per a Granollers el 17 de febrer de 1773. La Resolució Reial fou decretada el 16 d'abril i el títol d'alcalde major despatxat tretze dies més tard. No obstant això, el jurament, davant la Sala de Govern del Consell, no s'efectuà fins al dia 14 de maig.⁸⁹ En finalitzar el seu trienni fou nomenat alcalde major de la vila de Montblanc (1776-1780). Més tard passà a les vares de Morella (1780-1783) i Balaguer (1784-1790), per acabar la carrera a la de Tarragona (1793-1797).⁹⁰

Respecte a l'esmentat Santiago Núñez Casqueiro de Santa María, ja hem assenyalat que el Consell de Castella el tenia en bona consideració. La mateixa Cambra el proposà per a la vara granollerina a la consulta del dia 31 de juliol de 1776.⁹¹ El seu despatx s'expedí el 10 de setembre i el jurament –després de pagar la *media annata*– fou satisfet davant la Sala Primera del Consell el dia 20 del mateix mes.⁹² En concloure, el 1780, el seu mandat fou traslladat a la vara de Besalú.

La renúncia de qui hauria d'haver substituït Casqueiro –el regidor perpetu d'Oviedo Eugenio Álvarez Caballero– deixà el camí obert a l'advocat català Marià Berga i Felip, un lletrat amb una experiència professional molt superior a la dels seus predecessors. Marià Berga nasqué a Girona l'any 1739, estudià filosofia i sis anys de jurisprudència civil a la Universitat de

87. ACA, *Reial Audiència*, r. 884, f. 227-229v. (San Lorenzo, 13 novembre 1768).

88. GÓMEZ-RIVERO, «Alcaldes mayores del Reino de Aragón...», p. 499-500.

89. AGS, *Gracia y Justicia*, «Llibre de Registre», 303; ACA, *Reial Audiència*, r. 888, f. 147v.-150r. (Aranjuez, 29 abril 1773).

90. CERRO NARGÁNEZ, «Los alcaldes mayores del corregimiento de Tarragona...», p. 311-312.

91. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 161 («*La Cámara propone, el 31 de julio de 1776, letrados para la vara de alcalde mayor de Granollers*»).

92. ACA, *Reial Audiència*, r. 892, f. 429-431v. (San Ildefonso, 10 setembre 1776).

Cervera, on es graduà com a batxiller, llicenciat i doctor en lleis. El 1764, finalitzada l'etapa de passantia, fou rebut com a advocat de l'Audiència catalana i, el 1767, advocat dels Reials Consells.

En arribar a Granollers, Berga ja feia més de dotze anys que servia, amb encert, les alcaldies de Besalú (1768-1772), Igualada (1772-1775) i de nou la de Besalú (1775-1778), d'on arribà per fer-se càrrec de la vara granollerina a consulta de la Cambra del 7 de març de 1780. La Resolució Reial fou decretada el 26 de maig i el despatx fou signat el dia 31 d'agost. El jurament es practicà, davant la Reial Audiència catalana, el 30 d'octubre de 1780.⁹³ No acabà aquí la seva carrera, bé que quedaren frustrades les opcions d'ocupar una de les dues vares barcelonines el 1779 i el 1799 i, en aquest darrer any, la de Tortosa. Així, doncs, exercí –sempre a terres catalanes– les alcaldies de Tàrraga (1784), Girona (1784-1790) i Lleida (1791-1803), on acabà, segurament, la seva carrera, malgrat que el 1804 fou consultat, en tercer lloc, per ocupar el corregiment lletrat andalús de Loja, però sense fortuna.⁹⁴

Un aragonès reemplaçà un català: Mariano Villelas de Mola. Aquest lletrat, nascut a Alquézar, es graduà com a batxiller en lleis a la Universitat d'Osca el 1752, al mateix centre on els seu dos fills, Mariano i Felipe Villelas, estudiaren més tard.⁹⁵ Mariano Villelas de Mola fou admès com a advocat de l'Audiència aragonesa. Poc després s'encarregà de l'assessoria lletrada del jutjat de la seva vila natal i d'Adahuesca. Començà la carrera de vares a Catalunya, concretament a Puigcerdà, alcaldia que la Cambra de Castella consultà al monarca el 10 de novembre de 1779.⁹⁶ Cinc anys més tard arribà a Granollers per Decret d'1 d'octubre de 1783, que classificava aquesta població com a alcaldia de primera classe, però el títol no li fou despatxat fins al 5 de febrer de 1784. Jurà el càrrec davant l'Audiència el dia 4 de març.⁹⁷

L'estada de Villelas a Granollers fou particularment conflictiva, com es dedueix dels desiguals informes reservats adreçats a Floridablanca pocs

93. AGS, *Gracia y Justicia*, «Llibre de Registre», 305; ACA, *Reial Audiència*, r. 896, f. 189v.-192r. (San Ildefonso, 31 agost 1780).

94. AHN, *Consejos*, llig. 13.371/42, «*Relación de los méritos y servicios del doctor Mariano Berga y Felip*» (Madrid, 26 abril 1803).

95. LAHOZ FINESTRES, «Graduados altoaragoneses en las facultades...», p. 150.

96. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 162 («*La Cámara propone, el 10 de noviembre de 1779, letrados para la vara de alcalde mayor de Puigcerdá*»).

97. ACA, *Reial Audiència*, r. 900, f. 56v.-59r. (El Pardo, 5 febrer 1784).

mesos més tard. Així, doncs, el bisbe de Barcelona, l'andalús Gabino de Valladares i Mejía, considerava el nostre home «*sugeto batante hábil, y muy aplicado al despacho de las materias a su cargo y oficio, activo y zeloso en las materias públicas*». Però l'intendent baró de La Linde contradeia el bisbe en definir Villelas com «*un compuesto de muchos vicios: que sus costumbres y cristiandad son muy poco arregladas y la de sus hijos y familia escandalosas y chocantes*». Això no obstant, fou el regent de l'Audiència catalana, Manuel Francisco Torrente Castro, qui féu les crítiques i acusacions més greus sobre la seva persona:

*«Por lo que toca a la pericia legal de este sugeto esta conceptuada de corta, así en lo teórico como en lo práctico: que se le advierte precipitado, y obscuro en sus decisiones, dando motivo con esto para pensarse que no se instruye en los asuntos, pues a veces no se entiende lo que declara y otras veces no declara lo que piden las partes litigantes: que en sus autos y sentencias sigue un estilo muy diverso del que usan los tribunales ordinarios, y el superior de aquella Provincia; y lo peor es que exige salarios indevidos [...] por último, que ninguna prueba ha dado el referido Dn. Mariano de su zelo y actividad en las materias públicas, pues desde el mes de marzo de este año en que tomó posesión de su vara, nada ha adelantado en el Plan que le entregó su antecesor Dn. Mariano Berga y Felip de las obras que debían zelarse para el bien común, con arreglo a lo mandado, antes al contrario, pues se halla el Pueblo de Granollers casi conmovido a causa de la mala calidad y falta de peso que se nota en el Pan, de que se le abastece el Arrendador de la Panadería pública Jaime García, íntimo y familiar amigo del Alcalde mayor, quien le protege hasta el exceso de impedir al Ayuntamiento de aquella villa y a sus Almotacenes, que le apremien, sobre cuyos irregulares procedimientos de que se ha quejado dicho Ayuntamiento al Real Acuerdo, se esta substanciando expediente».*⁹⁸

Malgrat aquest sospitós comportament i la subsegüent investigació iniciada per ordre de Floridablanca sobre la venda irregular de pa, també denunciada, el 1787, per La Linde i en la qual, segons ell, «*se comenten muchas extorsiones y violencias*», el nostre home pogué cloure el seu sexenni, el 1790, sense més incidents. No fou evidentment apartat de la carrera, perquè més endavant arribaran noves destinacions, com ara les alcaldies de Besalú (1790-1797) i de Palma (1801-1807).⁹⁹ Els seus antecedents no

98. AGS, *Gracia y Justicia*, llig. 823/16, «*Informes reservados sobre Mariano Villelas de Mola, alcalde mayor de Granollers*» (Barcelona, 25 setembre 1784).

99. GÓMEZ-RIVERO, «*Alcaldes mayores del Reino de Aragón...*», p. 662.

foren pas obstacle perquè la Cambra el consultés, el 29 d'abril de 1807, per a ocupar la primera vara d'alcalde major de Barcelona, vacant per la mort del català Antoni Minoves i Servós.¹⁰⁰ El títol li fou expedit el 20 d'agost i jurà el càrrec, davant l'Acord de l'Audiència, el 18 de setembre.¹⁰¹

Sabem, però, que durant els primers dies del mes d'agost de 1808 fugí de Barcelona junt amb el seu company de vara, Armengol Dalmau i de Cubells, un cop controlada la ciutat per les tropes franceses. A partir d'aquí en perdem la pista.

Els últims alcaldes majors d'aquesta etapa es caracteritzen per la seva poca experiència a la judicatura. L'esmentat valencià Adrià Francesc de Puigcerver fou nomenat alcalde major de la vila el 17 d'octubre de 1790 i jurà el càrrec al Consell de Castella el 25 de novembre del mateix any.¹⁰² En cessar més tard passà, com hem dit, a la vara de Mataró (1797-1801). José Monsonis començà la carrera al corregiment de senyoriu de Colmenar. A Granollers arribà gràcies al títol expedit el 30 de maig de 1797. També jurà la plaça a Madrid el 26 de juny.¹⁰³ En cessà el 1803, però l'any següent ocupà la vara gironina, que abandonà el 1808 en el marc de la invasió napoleònica bé que, conclosa la guerra, Ferran VII li reintegrà la vara que exercirà, en un segon mandat, entre 1814 i 1816.¹⁰⁴

En canvi, molt curiós resulta el currículum professional de Manuel Esteban Balmaseda, nascut a Redal (bisbat de Calahorra) el 1775 i que estudià tres anys filosofia al col·legi de San Juan de Cuenca, tres anys més de dret civil a la Universitat de València i uns altres tres de dret canònic a la Universitat de Saragossa, on es graduà com a batxiller en lleis el 1797. Un any després, es matriculà a l'Escola d'Economia i Comerç de la Reial Societat Aragonesa i, el 1802, era admès com a advocat dels Reials Consells. També ingressà, gràcies a les seves qualitats, a la Reial Acadèmia de Jurisprudència. El 1803, oposità a les relatories de la Sala d'Alcaldes de Casa i Cort i del Consell de Castella, però sense èxit. Aquest mateix any, començava la carrera de vares i era destinat a Catalunya. El despatx d'alcalde major de Granollers li fou expedit el 25 de novembre de 1803. El

100. AHN, *Consejos*, llig. 18.542 («Consulta de la Cámara, del 29 de abril de 1807, proponiendo letrados para la vara de alcalde mayor de segunda clase de la ciudad de Barcelona»).

101. ACA, *Reial Audiència*, r. 1.207, f. 505-509v. (San Ildefonso, 20 agost 1807).

102. ACA, *Reial Audiència*, r. 1.188, f. 367-369r. (San Lorenzo, 17 octubre 1790).

103. ACA, *Reial Audiència*, r. 1.196, f. 190-193v. (Aranjuez, 30 maig 1797).

104. ACA, *Reial Audiència*, r. 1.270, f. 260v. (Madrid, 23 juliol 1814).

jurament tingué lloc al Consell de Castella el dia 9 de desembre.¹⁰⁵ Suposem que estigué a Granollers fins al 1808, moment en què les tropes franceses entren al país. Sabem que fugí a Villanueva de la Jara (Cuenca), on el seu germà era rector i aquí fou nomenat comandant de les forces de la comarca. El 1809, es posà sota el servei de la Junta Suprema Central, que el nomenà alcalde major de Mérida fins al 1811, data en què tornà a fugir de nou dels francesos. En 1812, a consulta de la Cambra de Castella, la Regència del Regne el designà corregidor d'Utiel. Més tard, fou jutge de primera instància a la mateixa localitat. Balmaseda serví aquest càrrec i el de capità de guerra fins al 1820. Després, els constitucionals el nomenaren jutge de primera instància a les viles de Tarazona (1821) i Cañete (1822), però en manifestar-se hostil als liberals la Reial Chancillería de Granada el nomenà el 1823, com a premi, alcalde major interí de Belmonte.¹⁰⁶

Conclusions

Així, doncs, entre els anys 1718 i 1808, Mataró (alcaldia de segona classe) tingué setze alcaldes majors, cinc dels quals, almenys, foren catalans. Assenyalem, en especial, els lletrats de la primera meitat de la centúria, tots ells veïns de la ciutat. Tret de Salvador Reniu i Padró i Antoni Espona, nomenats regidors, la resta continuà exercint càrrecs semblants a places de corregidor de lletres i d'alcaldes majors a terres de les corones de Castella i d'Aragó fins a la jubilació o la mort. Inclosos alguns dels alcaldes majors mataronins més destacats, com ara Francisco Manuel Laborda i Antoni Alcaide, ambdós ministres honoraris de les Reials Audiències d'Aragó i Catalunya, respectivament.¹⁰⁷

Pel que fa a Granollers (vara de primera classe o d'entrada), hem pogut comptabilitzar fins a tretze alcaldes majors, cinc dels quals també foren catalans. Era aquesta una plaça de poca categoria, com ho demostra el fet

105. ACA, *Reial Audiència*, r. 1.204. f. 131v.-134r. (San Lorenzo, 25 novembre 1803).

106. AHN, *Consejos*, llig. 13.372/62, «*Relación de los méritos, grados y ejercicios literarios del licenciado Don Manuel Esteban Balmaseda*» (Madrid, 1 juliol 1824).

107. AHN, *Consejos*, llig. 18.549 («*Alcaldes mayores de Mataró, 1731-1820*»). Els noms dels alcaldes majors de Mataró durant el regnat de Ferran VII foren els següents: José Mariano Marqués de Aguilar (1815-1820), Josep Català Cruañez (1825-1828), Antonio Galiana (1828-1833) i Josep Antoni Bagué (1833-1834). ACA, *Reial Audiència*, r. 1.685, f. 25v. («*Noticias de los alcaldes mayores del Principado, 1800-1834*»).

de quedar subordinada a Mataró. Destaquem, a més, la pobra experiència inicial de molts dels seus lletrats, llevat, és clar, de Joan Huguet, Ignacio Ferraz, Josep Oliver, Antoni Sala i Mariano Berga i Felip. Tots ells, això no obstant (excepte Ferraz, que promocionà el 1760 a alcalde del crim de la Reial Audiència catalana), continuaren dintre la mateixa carrera de vares, sense promocionar a l'alta magistratura territorial.¹⁰⁸

108. AHN, *Consejos*, llig. 18.546 («*Alcaldes mayores de Granollers, 1733-1820*»). Per a l'època de Ferran VII, els alcaldes majors són: Josep Calasans Sisó (1810), Agustí Alberch (1811), Pau Duran i Julià (1815-1820), José Matías Cabrera i Purroy (1825-1829) i José Fernández de Auja (1829-1834). ACA, *Reial Audiència*, r. 1.685, f. 22v. («*Noticias de los alcaldes mayores del Principado, 1800-1834*»).

